

Parrelationens betydelse för det gemensamma föräldrablivandet och familjealliansen

Cecilia Tööj

Specialistarbete inom ramen för specialistutbildningen för psykologer

Handledare: Monica Hedenbro

Tack

Ett varmt tack riktas till min handledare Monica Hedenbro, med. dr. barnpsykiatri, leg. psykoterapeut och till Ingvar Rosendahl, med. dr. statistiker/epidemiolog för stöd och uppmuntran, alla goda råd och vägledning.

Abstract

Marital and parenting systems are likely to mutually interact and likewise to interconnect with the family system as a whole. The aim of this study was to investigate the longitudinal interrelations between marital satisfaction and family alliance during the transition to parenthood.

In this retrospective observational study, data from a larger longitudinal study (Hedenbro, 2006) were collected and analyzed. The study group included 20 non-clinical families who expected and received their first child. Marital satisfaction was reported by fathers and mothers during pregnancy and when the infant was 9 months and father-mother-child interaction was observed and analyzed when the infant was 9 months.

Mothers' higher marital satisfaction during pregnancy was related to a higher synchronization in the triadic interaction at 9 months. Fathers' higher marital satisfaction was not related to a higher synchronization in the triadic interaction at any measuring point. Higher marital satisfaction reported by fathers was rather associated with a lower synchronization in the family interaction. The couples positive agreement about their marital satisfaction and the difference between their estimation of marital satisfaction was not associated to synchronization at any measuring point.

Despite modest results the study suggests that mothers' lower marital satisfaction during pregnancy may constitute a risk for later problems in family interactions.

Keywords: marital satisfaction, family alliance, transition to parenthood, triadic interaction.

Introduktion

Föreliggande studie avser att undersöka sambandet mellan kvalitén i parrelationen under graviditet och spädbarnstid hos sammanboende par som väntar och sedan får sitt första barn och kvalitén i familjens gemensamma interaktion tillsammans med barnet under spädbarnstiden. Även eventuella könsskillnader mellan hur kvinnor och män skattar kvalitén i parrelationen och vilken betydelse det i så fall har för familjens interaktion tillsammans med spädbarnet kommer att undersökas. Den aktuella studien är en delstudie i ett större longitudinellt och alltjämt pågående forskningsprojekt av Monica Hedenbro, där de första studierna publicerades 2002 (Hedenbro & Lidén), 2006 (Hedenbro et al.) och 2007 (Hedenbro & Tjus). Det övergripande syftet med Hedenbros forskning är att beskriva och undersöka hur interaktion och kommunikation i icke-kliniska familjer utvecklas mellan barnet och båda föräldrarna i den så kallade triadiska relationen från graviditet och framåt. Hedenbros projekt var initialt en del av en internationell studie, med forskare från USA och Schweiz som följde familjer med två föräldrar från graviditet tills barnet var fyra år (Hedenbro, 2006).

Den föreliggande studien är en retrospektiv observationsstudie och använder sig av Hedenbros omfattande forskningsmaterial insamlat över tid (2006), men har ett begränsat antal deltagare (20 familjer). Studien har en kvantitativ metod och använder sig av det tidigare insamlade forskningsmaterial gällande triadisk interaktion och parrelationell tillfredsställelse där ovanstående aspekter ej analyserats tidigare. Den teoretiska bakgrunden för Hedenbros studie och den aktuella studien är en kombination av familjesystemisk teori och utvecklingsteori.

Studier kring parrelationens betydelse för det gemensamma föräldrablivandet och framför allt studier kring parrelationens betydelse för familjens interaktion som helhet, så kallad triadisk interaktion, är få. Studier kring hur könsskillnader i föräldrars skattning av parrelationen inverkar på familjens gemensamma interaktion är ännu färre. Utöver att ställa resultatet från den aktuella studien i relation till tidigare forskning är förhoppningen att studien ska bidra till att belysa ett underbeforskat område, visa på tendenser och vara hypotesgenererande för framtida forskning.

Teoretisk bakgrund

Barnets utveckling i en relationell kontext

Relationens betydelse för barnets utveckling har sedan John Bowlbys och hans kollega Mary Ainsworths banbrytande forskning på 1950-talet varit ett etablerat kunskapsfält inom psykologin. Det lilla barnet är biologiskt predisponerat att söka närhet och knyter för sin fysiska och psykiska överlevnad an till en tillgänglig omsorgsperson som svarar på barnets anknytningssignaler och ”binder sig till barnet”. De inre arbetsmodellerna av sig själv tillsammans med andra formar barnet under de första åren. Det så kallade anknytningsmönstret, antas påverka individens sätt att relatera till andra genom resten av livet, framför allt i nära känslomässiga relationer. Anknytningsteorin, som på många sätt bröt mot vid tiden etablerad psykoanalytisk och kognitiv utvecklingsteori, är nu accepterad på bred front och används i såväl forskning som behandling (Broberg et al., 2020; Hart & Schwartz, 2010; Wennerberg, 2013).

Den tidiga forskningen kring anknytning undersökte uteslutande relationen mellan mor och barn. Även om båda föräldrarna på olika sätt varit involverade i familjens uppbyggnad är det ett faktum att modern historiskt placerats i den centrala rollen vad gäller omhändertagandet av barnet. Det är förstås en bidragande orsak till att relationen mor-barn varit i fokus i forskning och klinisk verksamhet kring barns utveckling och att relationen far-barn i mycket låg grad uppmärksammats. Över tid har dock könsrollerna förändrats och kvinnors och mäns roller i både familje- och yrkeslivet har vidgats och utvecklats (Perrone et al., 2009). Det är numera vedertaget att det lilla barnet har en förmåga att knyta an till fler tillgängliga omsorgspersoner än en, i en hierarkisk ordning där den primära anknytningspersonen vanligen blir den som tar mest hand om barnet, oberoende av könstillhörighet. Anknytningsforskningen har i efterhand utvidgats till att innefatta även andra nära relationer, som den mellan barn och far, men också mellan barn och syskon, mor- och farföräldrar och förskolepersonal. Som bland andra Mc Hale & Cowan (1996) och Korja et al. (2016) konstaterar, undersöker dock de flesta studier kring anknytningsmönstrets påverkan på barns utveckling fortsatt dyadiska subsystem. En familj inkluderar emellertid flera subsystem, som ömsesidigt reglerar och påverkar varandra och vad gäller hela det komplexa familjesystemets påverkan på barnets utveckling är bristen på forskning tydlig (Mc Hale & Cowan 1996; Korja et al., 2016). Flera forskare har hävdats att späda och små barn oftare befinner sig i flerpersontext än i dyadiska tvåpersonsrelationer (Dunn et al., 1991; Schaffer & Liddell, 1984) och att interaktionen inom familjen utgör barnets primära miljö för

social och emotionell inläring (Walsh, 2016). Spädbarn är ofta omhändertagna av fler än en person och befinner sig från livets början i en större gruppkontext (Tronick et al., 1992). Människan har för sin överlevnad från födseln ett behov av, och en förmåga att, interagera och samverka i större grupper (Stern, 2004).

Att studera späda och små barns utveckling i en familjekontext är något av ett paradigmskifte. En förklaring till att det fortfarande är ett relativt underbeforskat område kan vara att det metodmässigt är mer komplicerat att studera interaktionen mellan tre personer och än mer komplicerat att göra det över tid (Hedenbro, 2009). Empiriska studier de senaste decennierna har påvisat att de familjesystemiska teoretiska antagandena om familjedynamikens och triadens komplexa påverkan på barnets tidiga sociala och emotionella utveckling har bäring (Favez et al., 2012; Frascarolo et al., 2018; McHale, 2007a; Salo et al., 2021). Dock är forskare och kliniker i huvudsak alltså inriktade på dyadiska relationer mellan förälder och barn, vad gäller datainsamling och behandlingsinterventioner (McHale, 2007a).

Parrelationen, det gemensamma föräldraskapet och familjealliansen

Parrelationen är det första subsystemet i en familj och utgör basen för hur övriga subsystem utvecklas (Minuchin, 1974; Minuchin, 1985). Föräldrarna kan ses som "familjens arkitekter" (Satir, 1983). De tar med sig sina olika erfarenheter från den egna ursprungsfamiljen, som blandas i formandet av den kontext den nya familjen utgör. Tidigare forskning har visat att graden av lycka och tillfredsställelse i parrelationen samt paret förmåga att lösa konflikter påverkar såväl föräldrasamarbetet som relationerna mellan respektive förälder och barn (Katz & Gottman, 1996; McHale, 1995). Tillfredsställelse i parrelationen har oftast visat sig vara stabil över tid (Doss & Rhoades, 2017; Salo et al., 2021; Twenge et al., 2003), men den minskar dock ofta i samband med övergången till att bli förälder då det positiva utbytet mellan paret minskar och konflikterna ökar (Cowan et al., 1985; Cowan & Cowan, 1995). Positiva erfarenheter av att vara älskad och få stöd vid behov är särskilt angelägna i den utmanande övergången från att vara ett par till att bli föräldrar och kräver god förmåga att hantera egna och andras känslor. En trygg anknytningsstil hos de respektive blivande föräldrarna antas vara grundläggande för den känslomässiga regleringsförmågan och förmågan att hantera stress i vardagen (Mikulincer & Shaver, 2005). Övergången till att bli förälder innebär inte bara att gå från att i första hand vara någons barn till att själv i första hand vara någons förälder, utan också att gå från att vara ett par till att bli ett föräldrapar åt ett gemensamt barn. Det medför att blivande föräldrar måste ge utrymme för

två relationer; parrelationen och föräldrarelationen, vilket är en utmanande process som ofta beskrivs i termer av en kris. Många föräldrar, och i högre grad kvinnor än män, upplever också en minskad tillfredsställelse i parrelationen efter att ha fått sitt första barn (Doss et al., 2009; Shapiro et al., 2000).

Parrelationen och föräldrarelationen kan ses som två olika subsystem, som ömsesidigt påverkar varandra och likaledes påverkar och påverkas av den dyadiska relationen mellan den enskilda föräldern och barnet, samt den triadiska relationen där båda föräldrar och barnet samspelar. Familjesystemteoretiker hävdar att det både i forskning och klinisk verksamhet är det observerbara samspelet i hela familjesystemet som ger ”den mest sanna bilden” av familjens fungerande och att det är i det triadiska samspelet som barnets emotionella, kommunikativa och sociala utveckling sker (Cox & Paley, 2003; Hedenbro et al., 2006; Minuchin, 1974; Minuchin, 1985).

Forskning visar också att interaktionsmönster i en familj är relativt stabila över tid. Redan under graviditeten kan de blivande föräldrarnas lek med en bebisdocka i verklig storlek (observation med prenatal Lausanne Trilogue Play, prenatal LTP, LTP-metoden beskrivs senare under instrument) visa på hur de senare kommer samordna sig och ge emotionellt stöd till sitt barn (Favez et al., 2006a, 2006b; McHale et al., 2018; Simonelli et al., 2014). I en studie (Cohn et al., 1992) undersöktes om föräldrarnas anknytningsmönster, bedömda med Adult Attachment Interview (George et al., 1984), utgjorde en riskfaktor för svårigheter i nuvarande föräldra-barnrelationer. Övergripande visar resultatet att föräldrar som bedömts ha en otrygg anknytning visade lägre grad av värme och erbjöd mindre struktur i interaktionen med sina barn än tryggt anknutna föräldrar. Resultaten visar även att barn till föräldrar med otrygg anknytning i sin tur visade mindre värme gentemot sina föräldrar. När man analyserade föräldrarnas anknytningsstil i familjer med två föräldrar visade resultaten att risken för svårigheter i föräldra-barnrelationen ökade markant när båda föräldrarna hade en otrygg anknytning jämfört med när den ena föräldern hade en otrygg anknytning och den andre en trygg. Som ses i Cohn et al. (1992), visar detta resultat på komplexa orsakssamband där inte bara den enskilda förälderns bidrag utan också föräldrarnas gemensamma bidrag och sätt att samverka kring barnet kan ha betydelse för familjens fungerande, och för barnets socioemotionella utveckling.

Begreppet coparenting introducerades av McHale (1995) och kan till svenska översättas som medföräldraskap eller gemensamt föräldraskap. Coparenting syftar inte bara på de biologiska föräldrarna eller föräldrar i en kärnfamilj, utan avser de vuxna som

tillsammans ansvarar för barnet, vilket till exempel även kan inkludera mor- och farföräldrar. Coparenting inbegriper även hur föräldrarna interagerar när barnet är närvarande, hur de samarbetar och koordinerar sina roller som föräldrar (McHale et al., 2004). Barnet blir så att säga ”socialt inbäddat” i föräldrarelationen (McHale et al., 2008). När samarbetet mellan coparents fungerar dåligt kan det påverka barnets förmåga att relatera även till andra vuxna och barn. Gottman har i sin forskning kring parrelationen lanserat begreppet spill over-effekter, vilket avser den effekt kvalitén i parrelationen har på barnet direkt och indirekt genom överföring av positiva eller negativa känslor och beteenden (Gottman & Katz 1989; Katz & Gottman, 1996). Föräldrar vars parrelation präglades av missnöje, fientlighet och aggressivitet påverkades även negativt i sin föräldrastil gentemot barnet och tenderade att vara mindre stöttande mot varandra. Graden av otillfredsställelse i parrelationen visade sig ha ett samband med barnets sociala fungerande i relationer med jämnåriga och även ha effekter på barnets fysiska hälsa. Barn i familjer där föräldrarnas parrelation var konfliktfylld, och som befann sig i en situation med hög grad av kronisk stress, visade sig ha högre grad av uppmätta stressrelaterade hormoner, vilket ökar risken för fysisk ohälsa (Gottman & Katz, 1989).

Kvalitén i parrelationen behöver inte motsvara kvalitén i föräldrarelationen, och vice versa, även om tillfredsställelse i det gemensamma föräldraskapet kan antas vara en del i den mer övergripande tillfredsställelsen i parrelationen, och att de olika relationerna ömsesidigt påverkar varandra. Forskning kring coparenting har ursprungligen fokuserat på huruvida föräldrar är i konflikt eller stödjer varandra. McHale (1997) intresserade sig, utöver graden av otillfredsställelse och konflikt mellan föräldrar, på hur konflikter kanaliseras i familjen och hur barnets upplevelse av familjedynamiken påverkades av föräldrarnas sätt att hantera motsättningar. Han gjorde skillnad på öppna och förtäckta konflikter och undersökte hur och i vilken grad föräldrar benämnde den andre föräldern eller hela familjeenheten när de var ensamma med barnet. Till exempel kan en förälder prata negativt eller nedsättande om den andre föräldern när den inte är närvarande men agera mer neutralt när alla är tillsammans. Coparenting-relationen inkluderar teoretiskt två motsatta dimensioner; antingen en samarbetsinriktad, stödjande dimension där föräldrarna hjälps åt och kompletterar varandra eller en mer kompetitiv, underminerande dimension. I verkligheten kan ett föräldrapar, där den ena sköter det mesta kring barnet, ligga lågt både vad gäller samarbete och att konkurrera och underminera varandra. Ett föräldrapar där båda är involverade kring barnet kan ligga högt både vad gäller samarbete och att konkurrera och underminera varandra (McHale, 1995).

Dynamiken i ett av familjens subsystem, som parrelationen där barnet inte är direkt involverat, har i flera studier på olika sätt visat sig ha samband med kvalitén i ett eller flera andra system, som relationen mellan förälder och barn, föräldrarnas inbördes samarbete och samordningen i familjen som helhet (Cowan & Cowan, 2002; Christopher et al., 2015; Favez et al., 2006a; Korja et al., 2016). De olika subsystem i familjen som tillsammans bildar en enhet benämns i forskning som familjealliansen. Familjealliansen definieras som kvalitén i de interaktiva processer som pågår mellan alla familjemedlemmar (Fivaz-Depeursinge & Corboz-Warnery, 1999), medan coparenting-relationen fokuserar på relationen mellan föräldrar som omsorgspersoner till ett gemensamt barn, hur de tillsammans tar sig an ansvaret för barnets fostran och arbetar i sina roller som föräldrar genom att till exempel stödja eller underminera varandra (McHale, 1997; Mchale et al., 2004). Relationen mellan föräldrarna (coparenting) utgör det styrande och ledande subsystemet i familjen och fungerar som en bas i familjealliansen. Även om de blivande föräldrarnas förmåga att interagera under graviditeten predicerade deras förmåga att senare samordna sig och stödja sitt barn (McHale et al., 2018; Simonelli et al., 2014) sågs i en av studierna en ökande kvalitet i familjens gemensamma interaktion mellan det att barnet var fyra och nio månader (Simonelli et al., 2014). I studien antogs förändringen vara driven av barnets ökande förmåga till intersubjektivitet under denna period samt av hur föräldrarna, när de svarar på barnets signaler, utvecklas vidare vad gäller sin förmåga att interagera och koordinera familjens medlemmar. Den cirkulära påverkan som sker mellan barnets triangulära kapacitet och fungerandet i familjesystemet visar på vikten att undersöka systemet som en helhet, det vill säga familjealliansen. Familjeinteraktionen, eller den så kallade familjealliansen, beskrivs vara beroende av olika funktioner i en hierarkisk ordning; alla familjemedlemmars medverkan; organisering och fördelning av roller; uppmärksamhet kring ett gemensamt fokus i interaktionen samt empati och delande av känslor (Favez et al., 2012; Frascarolo et al., 2004).

Barnets bidrag i den triadiska interaktionen

Redan hos det nyfödda barnet kan en förmåga till affektiv kommunikation noteras. Trevarthen (1979) använder begreppet intersubjektivitet för att beskriva de synkroniserade kommunikativa processerna i en relationell dialog som från födseln pågår mellan spädbarnet och dess omsorgspersoner. Enligt Trevarthen & Aitken (2001) förmår spädbarn vid två månaders ålder anpassa sig i interaktionen med föräldrar på ett sätt så att en ömsesidig kommunikation uppstår.

Barnets förmåga till triangulär kommunikation (förmågan att interagera med två andra samtidigt) tycks utvecklas mycket tidigare än vad man enligt tidigare utvecklingspsykologiska antaganden gjort gällande. Redan vid tre månaders ålder kan spädbarn vara aktiva deltagare i den triadiska kommunikationen med föräldrarna och dela uppmärksamhet med två personer simultant. Att barnet redan vid tre månaders ålder delar sin upplevelse när båda föräldrarna och barnet leker tillsammans genom att snabbt förflytta blicken från den ena föräldern till den andre genom så kallade ”triangular bids” är en tidig indikator på en begynnande förmåga till triangulär kommunikation (Fivaz-Depeursinge et al., 2005; McHale et al., 2008).

Från nio månaders ålder tar barnet ytterligare ett viktigt steg i sin sociala utveckling. Förmågan till gemensam uppmärksamhetsfokus, ”joint attention”, utvecklas och barnet anses ha fått någon form av förståelse för andras mål och intentioner. Barnet kan då börja samordna sin egen uppmärksamhet med någon annans och använda sin egen förmåga att göra den andre uppmärksam på en sak som är intressant genom att peka, så kallad imperativ pekning. Likaledes börjar barnet följa den andres blick mot något som är intressant, för att sen titta tillbaka och dela upplevelsen med en känslomässig kvalitet (Carpenter et al., 1998; Tomasello, 1995). Barnet kan med sin nyvunna intersubjektiva förmåga börja använda den dyadiska relationen som bas för att utforska världen, och i en triadisk relation den tredje personen.

En multipersonell form av intersubjektiv kommunikation inkluderar även förståelse av en relation mellan andra och den egna rollen i den andra relationen. Barnets sätt att interagera med sina föräldrar i triaden antas vara en respons på föräldrarnas sätt att samverka med varandra som föräldrar till barnet, och utgör på så sätt den sociala miljö där barnet utvecklas (McHale, 2007b). En lyhördhet mellan föräldrarna gentemot varandras bidrag, och ett gott samarbete mellan föräldrarna där de även ger utrymme för barnets bidrag i den triadiska interaktionen, antas stödja barnets sociala och kommunikativa utveckling (Fivaz-Depeursinge et al., 2005; McHale & Fivaz-Depeursinge, 1999). Spädbarn som levde i familjer där föräldrarnas fungerande vad gäller coparenting var mer välanpassat, visade också en mer avancerad förmåga till triangulär kommunikation (McHale et al., 2008). Hedenbro och Rydélius (2014) undersökte sambanden mellan mönster i kommunikationen inom triaden, från det att barnet var tre till 48 månader, och barnets förmåga att kommunicera och interagera med andra, bedömt av förskollärare när barnet var fyra år. I linje med ovan nämnda studier fann man ett samband mellan föräldrars lyhördhet för barnets signaler och barnets egen förmåga att initiera turtagningar när barnet var nio månader gammalt. Kvalitén i den tidiga

interaktionen mellan föräldrarna och barnet visade sig i sin tur ha samband med barnets sociala kompetens och kompetens i relation till jämnåriga vid fyra års ålder. De barn som bedömdes vara mest socialt kompetenta var barn i familjer där ingen form av exkludering förekom och där synkroniseringen var god vid observation med Lausanne triologue play (LTP). Denna studie är en del i det mer omfattande longitudinella forskningsprojekt kring den triadiska interaktionen under barnets första fyra år genomförd av Hedenbro (2006) som materialet i den föreliggande studien är inhämtat från. I en uppföljande studie med samma deltagare (Hedenbro & Rydelius, 2019) kunde ovanstående resultat bekräftas. De barn som vid fyra års ålder bedömdes vara mest socialt kompetenta och levde i familjer som under den tidiga barndomen visat en god kvalitet i den triadiska interaktionen utmärkte sig även vid 15 års ålder gällande sin höga sociala kompetens.

Barnets temperament och tempo har betydelse för hur familjerelationerna fungerar. Det visar på vikten av att, utöver att undersöka parrelationens och det gemensamma föräldrasamarbetets inverkan på hur familjealliansen utvecklas, väga in barnets bidrag i form av ett lätt eller svårt temperament. Barnets temperament kan såväl underlätta som utmana familjens gemensamma förmåga att samordna sig (Favez et al., 2012). Lam et al. (2018) undersökte den medierande effekt barnets disposition, i form av ett negativt affektivt temperament, har på föräldrarnas gemensamma föräldraskap och barnets sociala kompetens. Resultatet visade att barn med ett negativt affektivt temperament, som hade föräldrar med samarbetssvårigheter, bedömdes ha ett signifikant lägre fungerande vad gäller social kognition och social kompetens och var också i lägre grad accepterade bland jämnåriga. Barn med ett negativt temperament som hade samarbetsinriktade föräldrar skilde däremot inte ut sig jämfört med andra barn vad gäller dessa förmågor. Utöver utvecklingspsykologiska och familjesystemiska förklaringsmodeller har man i neurovetenskaplig, genetisk och epigenetisk forskning genomfört intressanta studier kring hur familjeklimatet även kan påverka barnets medfödda egenskaper och trigga deras uttryck (Sluzki, 2007).

Barnet kan med sin mer utvecklade förmåga till triangulär interaktion även bidra till och påverka familjens dynamik. I familjer där dysfunktionella mönster utvecklats kan barnet till exempel använda sina resurser för att hantera konflikter mellan föräldrarna istället för att uttrycka sina egna känslor och behov, vilket kan bli hindrande för barnets egen utveckling. Till exempel har barn redan vid nio månaders ålder visat hur de kan ta initiativ till att avleda spänningar i samspelet mellan föräldrarna och fånga deras uppmärksamhet genom att hitta på något som är roligt eller genom att uttrycka negativa affekter och skrika (Fivaz-Depeursinge

et al., 2007). Barnets kompetens utgör en sårbarhet när det blir upptaget med att handskas med föräldrarnas konflikt. I stället för att med uppmärksamma och stödjande föräldrar få möjlighet att utvecklas i sin egen rätt riskerar barnet att börja utveckla strategier för att parera ett dåligt fungerande samarbete mellan föräldrar.

Syfte för den aktuella studien

Syftet för den aktuella studien är att utforska relationen mellan å ena sidan tillfredsställelsen i parrelationen och å andra sidan kvalitén i föräldrarnas samverkan och interaktion tillsammans med barnet (familjealliansen). Sambandet mellan dessa variabler har ännu inte analyserats i Hedenbros longitudinella forskningsprojekt (2006). Avsikten är att undersöka sambandet mellan kvalitén i parrelationen vid graviditetsvecka 20 - 25 samt när barnet är nio månader och kvalitén i den triadiska interaktionen (familjealliansen) under observation med LTP när barnet är nio månader. Avsikten är även att undersöka om det föreligger några könsskillnader mellan hur kvinnor och män skattar kvalitén i parrelationen vid dessa mättillfällen, och vilken betydelse det i så fall har för familjealliansens fungerande. Även om tidigare forskning visat att kvalitén i parrelationen påverkar föräldrarnas fungerande och relationen mellan föräldrar och barn är det fortsatt angeläget att belysa på vilka olika sätt fungerandet i parrelationen kan relateras till hur interaktionen i familjen ser ut. Flera studier har undersökt och funnit samband mellan äktenskaplig tillfredsställelse och kvalitén i föräldrarnas fungerande som coparents under spädbarnsperioden (McHale, 1995; Talbot & McHale, 2004) och förskoleålder (Christopher et al., 2015; Holland & McElwain, 2013). Det tycks dock endast vara Favez et al. (2006b), Korja et al. (2016) och Simonelli et al. (2016) som tidigare undersökt relationen mellan den äktenskapliga tillfredsställelsen och familjens interaktion vid observation med LTP, det vill säga familjealliansen. Resultaten från studierna av Favez et al., Korja et al. och Simonelli et al. är dock motsägelsefulla och endast Korja et al. har undersökt könsskillnader vad gäller sambandet mellan äktenskaplig tillfredsställelse och kvalitén i den triadiska interaktionen. Det är därför angeläget att fortsätta undersöka den äktenskapliga/parrelationella tillfredsställelsens predicerande effekt på familjealliansens fungerande bedömt med LTP. Det är även motiverat att vidare undersöka könsskillnader vad gäller den äktenskapliga/parrelationella tillfredsställelsens samband med kvalitén i familjealliansen och det gemensamma föräldrasamarbetet.

Hypoteser

Utifrån tidigare forskning och studiens syfte antas följande hypoteser:

Hypotes I: Det föreligger en positiv överensstämmelse mellan respektive partners enskilda skattning av kvalitén i parrelationen mätt med EMS (EMS, ENRICH Marital Satisfaction, beskrivs senare under instrument) vid graviditetsvecka 20 - 25 samt när barnet är nio månader och familjealliansens fungerande avseende synkronisering och inkludering/exkludering vid LTP del 3 när barnet är nio månader.

Hypotes II: Det föreligger en positiv överensstämmelse mellan parets gemensamma skattning av kvalitén i parrelationen mätt med EMS vid graviditetsvecka 20 - 25 samt när barnet är nio månader och familjealliansens fungerande avseende synkronisering och inkludering/exkludering vid LTP del 3 när barnet är nio månader.

Det vill säga ju högre skattning av kvalitén i parrelationen vid graviditetsvecka 20 - 25 samt när barnet är nio månader, desto högre grad av synkronisering och mindre grad av exkludering i den triadiska interaktionen när barnet är nio månader.

Metod

Deltagare

I denna studie har data från Hedenbros studie (2006) inhämtats och analyserats. I Hedenbros studie ingår totalt 20 familjer från en icke-klinisk grupp. Vid rekryteringen av deltagare 1996 informerades barnmorskor på en mödravårdscentral i Stockholm om det longitudinella forskningsprojektet. Bland de som besökte mödravårdscentralen under en femveckorsperiod inkluderades blivande föräldrar som var sammanboende, svensktalande och väntade sitt första barn. De fick skriftlig information om projektet av sin barnmorska och tillfrågades kring att delta i studien. Av 22 tillfrågade par valde 20 att medverka.

Mödrarna var vid studiens början i genomsnitt 27 år (variationsvidd 21 - 32) och fäderna 30 år (variationsvidd 24 - 42). Av paren var åtta av dem gifta och resterande sammanboende. Samtliga föräldrar levde i heterosexuella relationer. Majoriteten av deltagarna hade en svensk etnisk och kulturell bakgrund. Tre deltagare var utlandsfödda och övriga deltagare var födda i Sverige. Vad gäller utbildningsnivå hade nio av männen och tio av kvinnorna fullföljt universitets- eller högskolestudier. Fem män och åtta kvinnor hade fullföljt gymnasieutbildning och sex män och två kvinnor hade enbart fullföljt grundskoleutbildning. Tolv av spädbarnen som föddes var pojkar och åtta var flickor. Alla barn var vid födseln friska.

Genomförande och datainsamling

Modern och fadern har, under graviditetsvecka 20 - 25 och när barnet var nio månader, enskilt och självständigt skattat sin upplevelse av kvalitén i parrelationen i den svenska versionen av formuläret ENRICH (Evaluating & Nurturing Relationship Issues, Communication & Happiness som beskrivs närmare under instrument). Detta skedde i forskningsstudion i samband med en filmad intervju under graviditetsvecka 20 - 25 och vid ett hembesök när barnet var nio månader. De skalor som valts ut i den aktuella studien är Äktenskaplig tillfredsställelse (10 påståenden) och Idealisering (5 påståenden). Dessa två skalor har i en utprovning av en kortare version av ENRICH, Enrich Marital Satisfaction (EMS), som är mer anpassad för kliniska sammanhang, lagts samman till en skala med 15 påståenden (Fowers & Olson, 1993). I den aktuella studien har den enskilda föräldrarnas skattning på EMS vid båda mätpunkterna undersökts i relation till LTP (del 3). Även parets positiva överensstämmelse (Positive Couple Agreement, PCA) på EMS, samt skillnaden mellan mannens och kvinnans skattning på EMS vid båda mätpunkterna har undersökts i relation till LTP (del 3). För att bedöma föräldrarnas gemensamma interaktion med barnet (familjealliansen) när det är nio månader har insamlad data kodad enligt CPICS (Child and Parents' Interaction Coding System in dyads and triads som beskrivs närmare under instrument) från triadfilmning (LTP) del 3, där båda föräldrarna leker med barnet använts. Triadfilmningen består av lek mellan alla medlemmar i triaden, alltså mor, far och barn, i olika kombinationer och har filmats i forskningsstudion när barnet är 9 månader. De variabler som använts i föreliggande studie är de två kvalitativa variabler som kodats och analyserats enligt CPICS, det vill säga familjens gemensamma synkronisering och den grad i vilken föräldern inkluderar eller exkluderar den andre föräldern i samspelet med barnet. De kvantitativa variablerna som kodas och analyseras i LTP har inte använts i den aktuella studien.

Instrument

LTP

Lausanne trilogy play (LTP) är en metod för att med systemisk ansats observera interaktionen i familjer med späda och små barn i en semistrukturerad leksituation (Fivaz-Depeursinge & Corboz Warnery, 1999). LTP-paradigmet, utvecklat på Centre for Studies of the Family på universitet i Lausanne, är den första modell som gjort det möjligt att på ett

standardiserat sätt undersöka det lilla barnet i olika familjekonstellationer, som sker naturligt i vardagslivet (Fivaz-Depeursinge et al., 1996).

Med bedömningsinstrumentet LTP observeras hur barnets triangulära kommunikation normalt utvecklas. LTP synliggör hur föräldrar koordinerar sig tillsammans i familjen och hur späda och små barn hanterar och anpassar sig till olika typer av coparenting. Utgångspunkten för LTP är ett antagande om att de fyra olika subsystemen i triaden påverkar varandra i ett cirkulärt samband. Metoden gör det möjligt att jämföra familjer som koordinerar sig väl, på ett flexibelt och anpassat sätt, och de som har svårigheter. Metoden ger alltså en bild av både normal utveckling och maladaptiv utveckling. I klinisk verksamhet kan LTP användas för att synliggöra och beskriva problematiska samspelsmönster och avvikande utvecklingsvägar samt utgöra ett underlag för vidare behandlingsinterventioner. Olika versioner av LTP har i efterhand utvecklats utifrån barnets ålder och finns även som modifierad versioner för blivande föräldrar (Carneiro et al., 2006) och för tonåringar och föräldrar (Malagoli Togliatti & Mazzoni, 2006). I det insamlade material som den föreliggande studien utgår ifrån användes den ursprungliga versionen av LTP (Fivaz-Depeursinge & Corboz Warnery, 1999).

Under LTP-observationen ombeds familjen att leka tillsammans i olika konstellationer. Samspelssekvenserna spelas in på video. Barnet placeras i en stol anpassad efter barnets ålder och motoriska utveckling. Föräldrarna placeras i vinkel mot barnet för att forma en triangel där alla kan se varandra. Föräldrarna och barnet samspekar i alla fyra möjliga kombinationer av triaden;

Del 1. En av föräldrarna leker med barnet medan den andre endast är närvarande i en tredjepartsposition.

Del 2. Föräldrarna byter roller och nästa förälder leker med barnet medan den andre är närvarande i en tredjepartsposition.

Del 3. Båda föräldrarna leker tillsammans med barnet.

Del 4. Föräldrarna interagerar med varandra med barnet närvarande i en tredjepartsposition, anpassat till barnets utvecklingsnivå.

Föräldrarna informeras om att lekstunden brukar ta cirka 15–20 minuter och att de själva får bestämma hur länge varje moment pågår och i vilken ordning momenten genomförs.

Forskargruppen i Lausanne utvecklade kodningssystemet GETCEF för att beskriva och bedöma interaktionen i familjen vid LTP (Fivaz-Depeursinge & Corboz-Warnery, 1999). I Sverige har ett omfattande kodningssystem CPICS (Child and Parents' Interaction Coding System in dyads and triads) utarbetats för att möjliggöra mikroanalys av familjeinteraktionen i filmade LTP-observationer (Hedenbro & Lidén, 2002). CPICS kombinerar olika kvantitativa och kvalitativa variabler, som bedöms utifrån olika komponenters art och grad i interaktionen. CPICS är konstruerat så att det kan användas vid olika åldrar och möjliggör därför jämförelser av utvecklingen i familjealliansen över tid. Kodningssystemet kan även användas vid observationer utanför laboratoriemiljö.

De kvantitativa variabler som analyseras och kodas i CPICS är; initiativ/bidrag, turtagningar, affirmation och klarifiering. De kvalitativa variablerna i CPICS, som är de variabler som är utfallsmått i föreliggande studie, är; synkronisering och inkludering/exkludering. Synkroniseringen beskriver det ömsesidiga flöde som gör det möjligt för alla familjemedlemmar att delta och bli engagerade. Det vill säga, på vilket sätt riktar, strukturerar och koordinerar sig familjen kring en gemensam uppgift. Synkronisering är ett mått på hur familjemedlemmarnas känslomässiga engagemang och uppmärksamhet i triaden bidrar till hur föräldrarna kan samarbeta kring barnet och följa barnet på ett sätt som leder till fler turtagningar utifrån barnets bidrag. Synkronisering bedöms utifrån fyra olika nivåer; ja, till största delen, delvis, nej. Med inkludering/exkludering avses om alla deltagare är inkluderade eller om någon är exkluderad. Om föräldrarna inkluderar varandra bedöms det som ja, och om någon förälder blir exkluderad bedöms det som nej.

ENRICH/EMS

Den svenska versionen av bedömningsinstrumentet ENRICH (Evaluating & Nurturing Relationship Issues, Communication & Happiness) har vid insamling av data till Hedenbros longitudinella studie (2006) använts för att beskriva och bedöma kvalitén i parrelationen hos de blivande föräldrarna vid graviditetsvecka 20 - 25 och för föräldraparen när barnet blivit nio månader. ENRICH består av totalt 125 påståenden. Varje partner får enskilt skatta sin upplevelse av parrelationen i tio domäner och utöver det är fyra tilläggs skalor inkluderade.

ENRICH utvecklades ursprungligen av Olson et al. (1983) som ett instrument för att beskriva och bedöma den relationella dynamiken hos gifta par i både forskning och i kliniska sammanhang bland par som till exempel sökte parrådgivning. ENRICH-skalorna har visat god

intern konsistens och test-retest reliabilitet samt god innehållsvaliditet och begreppsvaliditet (Fournier et al., 1983). Diskriminant validitet och samtidig giltighet har etablerats för skalorna (Fowers & Olson, 1989). Den svenska versionen av ENRICH har testats och utvärderats i en studie med 176 deltagare (Wadsby, 1998) och bedömts ha en tillfredsställande reliabilitet och validitet och det övergripande resultatet stämde överens med de ursprungliga studierna (Fournier et al., 1983; Fowers & Olson, 1989).

EMS (Enrich Marital Satisfaction) är en kortare version av det multidimensionella instrumentet ENRICH, mer anpassad efter kliniska sammanhang som utprovats av Fowers och Olson (1993). I EMS har skalorna Äktenskaplig tillfredsställelse (10 påståenden) och Idealisering (5 påståenden) från det ursprungliga bedömningsinstrumentet ENRICH lagts samman till en skala med 15 påståenden. Äktenskaplig tillfredsställelse är en sammanfattande skala där varje påstående representerar en av de tio domäner som utgör ENRICH. Idealisering är en skala för att bedöma tendens till idealisering i självskattningen och därmed kunna korrigera för bias. EMS inkluderar både en individuell skattning av parrelationen som justeras för idealisering och en kombination av parets skattningsresultat (PCA, Positive Couple Agreement). PCA-skattningen är den procent av påståenden där båda parter skattar relationen positivt, alltså parets gemensamma positiva överensstämmelse gällande äktenskaplig tillfredsställelse. EMS befanns reliabel och hade stark korrelation med andra skattningar av äktenskaplig tillfredsställelse. I föreliggande studie har endast EMS, som är den kortare versionen av det multidimensionella bedömningsinstrumentet ENRICH, använts.

Operationalisering av data och statistiska analyser

Synkronisering inom familjen som är utfallet i studien och hämtad från analys och kodning av del 3 av LTP-observationen enligt CPICS när barnet är nio månader gammal är en variabel på en ordinalskala med fyra kategorier. Eftersom studien bara innehåller 20 observationer (familjer) så bedömdes risken för väldigt få observationer i en eller flera av kategorierna vara stor. Beslutet togs därför att dikotomisera variabeln till synkroniserad och till största delen synkroniserad vs. delvis synkroniserad och icke synkroniserad, kodade 1 respektive 0 och lämpligt att analysera med en binär logistisk regression. Efter exponentiering av regressionskoefficienten i en logistisk regression får man en odds-kvot (OR) för utfallet. En oddskvot är kvoten mellan två odds som i sin tur är sannolikheten för att något händer (i det här fallet att familjen är synkroniserad) dividerat med sannolikheten att det inte händer (familjen är inte synkroniserad). Tolkningen av OR värdet är därmed att chansen för att ett positivt utfall inträffar ökar med till exempel 10 procent om OR värdet är 1,10 vid en enhets

ökning av förklaringsfaktorn, exempelvis EMS poängen. Om utfallet är något negativt så säger man att risken ökar. Om i stället OR värdet är under 1 så innebär det en minskad chans eller risk beroende på utfallet, med 10 procent om OR värdet är 0,90. Ett OR värde på exakt 1,00 innebär slutligen att faktorn inte har någon påverkan alls på utfallet (för en närmare beskrivning av logistisk regression, se Hosmer & Lemeshow, 1989). Faktorer som enligt studiens hypoteser ska påverka graden av synkronisering i familjealliansen är olika mått på parets skattning av kvalitén i parrelationen och är hämtade från ENRICH mätningen vid graviditetsvecka 20 - 25 och när barnet blivit nio månader. Det första måttet på kvalitén i parrelationen som använts i denna studie är ENRICH Marital Satisfaction (EMS) som består dels av den sammanfattande skalan äktenskaplig tillfredsställelse i ENRICH men justerad för idealiseringsskalan. Tillsammans utgör de två skalorna 15 av de 125 påståenden som båda parter i paret besvarar var för sig i ENRICH, tio påståenden för äktenskaplig tillfredsställelse och fem påståenden för idealiseringsskalan.

Det andra måttet på kvalitén i parrelationen är Positive Couple Agreement (PCA) vilket är antalet av de tio påståendena i äktenskaplig tillfredsställelse som mannen och kvinnan i paret värderar likartat (båda kodar 4 eller 5 för positivt laddade påståenden eller båda kodar 1 eller 2 för negativt laddade påståenden). Hur poängen för EMS och PCA räknas fram återfinns i Appendix B till publikationen (Fowers & Olson, 1993). Dessutom har som ett tredje mått en skillnad mellan mannens och kvinnans poäng i EMS räknats fram där ett positivt värde på differensen innebär att mannen värderat kvalitén i relationen högre än kvinnan medan ett negativt värde innebär att kvinnan värderat kvalitén i relationen högre, är värdet noll så har de två värderat kvalitén i relationen lika. Statistiska analyser och framtagandet av grafer har gjorts med hjälp av det öppna programmet Jamovi (version 1.6.23, www.jamovi.org).

Etiska överväganden

Etiska överväganden för Hedenbros studie är gjorda och studien har etiskt tillstånd. Studien har godkänts vid etikprövning inför den första delen av det longitudinella forskningsprojektet, alltså från graviditet till det att barnet är fyra år (Diarienummer: 95–289;00–050;01–447). Förnyade tillstånd har sökts och godkänts i samband med att nytt material till den alltjämt pågående studien samlats in (Diarienummer: 2011/384 - 31/5 och 2015/1043 - 32). De medverkande familjerna har via Hedenbro fortlöpande fått ta del av resultaten från de olika studier som genomförs (M. Hedenbro, personlig kommunikation, september 2021). I den aktuella studien har endast anonyma insamlade kodade data använts

och ingen kontakt har tagits med studiens deltagare. Utifrån det har inga ytterligare etiska överväganden bedömts nödvändiga.

Resultat

Resultaten i denna studie presenteras med 95 procentiga konfidensintervall istället för p-värden med 5 % som gräns för statistisk signifikans. P-värden och konfidensintervall är två kompletterande koncept där konfidensintervall har fördelen av att göra uttalande om riktningen av effekten och dess styrka möjliga, men även om effekten är statistiskt signifikant medan P-värden är mindre informativa (du Prel et al., 2009). Nedan presenteras de resultat som observerats.

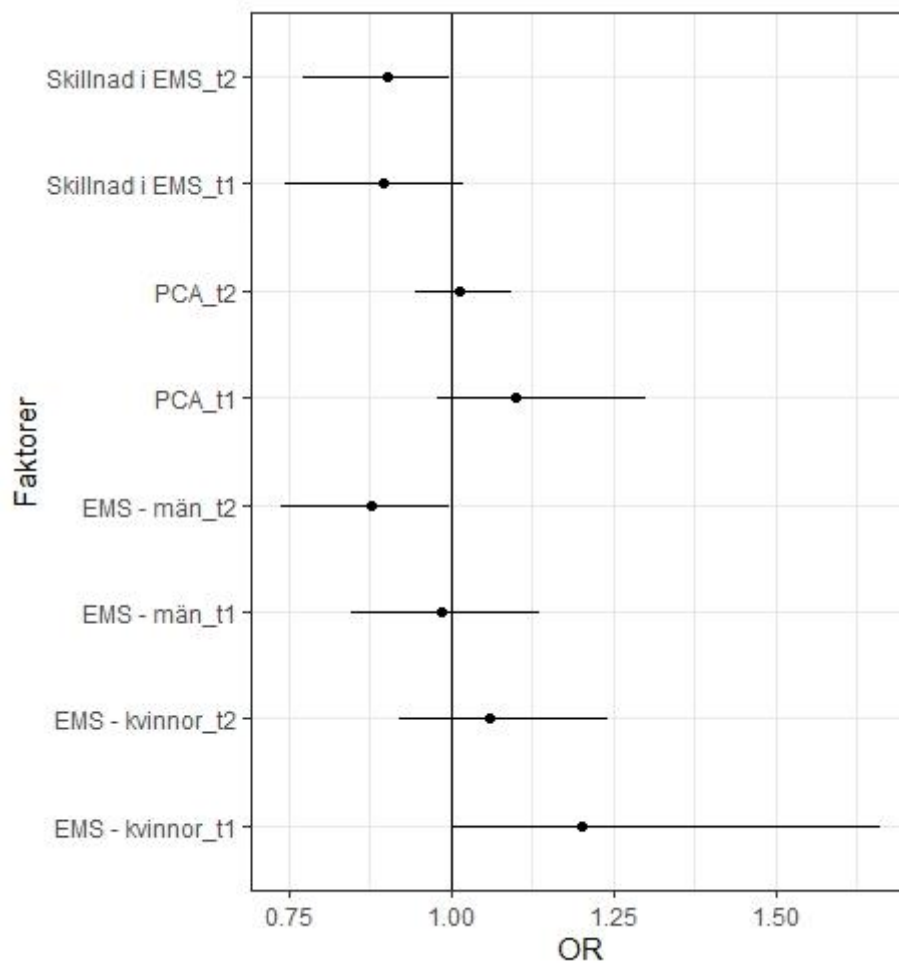
Fördelningen för de 20 familjerna på variabeln synkronisering i LTP var att två av familjerna var synkroniserade, nio familjer till största delen synkroniserade, åtta familjer delvis synkroniserade och en familj icke synkroniserad. Efter dikotomiseringen av LTP poängen till två kategorier blev det elva familjer som tillhörde den första kategorin, synkroniserade eller till största delen synkroniserade och nio familjer som tillhörde den andra kategorin, delvis synkroniserade eller icke synkroniserade.

Utifrån studiens hypotes förväntades förutom synkroniseringen inom familjen även exkludering/inkludering kunna observeras vid triadisk interaktion. I studien förekom dock exkludering inom familjen endast av att tre av 20 fäder exkluderades av modern och två av 20 mödrar exkluderades av fadern. På grund av den låga förekomst av exkludering har därför inte den uppgiften kunnat analyserats vidare. Slutsatser av en så begränsad mängd data ger ingen värdefull information. Varför exkludering förekom i de berörda familjerna skulle vara intressant att utforska närmare, men hamnar utanför ramen för den aktuella studien.

I Figur 1 nedan visas OR värdena för att vara synkroniserad inom familjen för de olika måtten på kvalitén i parrelationen. OR värdena är endast statistiskt signifikanta på ett sätt likvärdigt ett p-värde under 5 % om inte värdet ett ligger inom det 95 procentiga konfidensintervallet grafiskt uttryckta med de vågräta linjerna runt punkterna i Figur 1. Inga av de uppmätta sambanden mellan synkronisering och måtten på kvalitén i parrelationen som visas i Figur 1 var statistiskt signifikanta, utan utfallen av de binära analyserna diskuteras i termer av tendenser i materialet.

Figur 1

Oddsquoter för synkronisering inom familjen och tre olika mått på parrelationens kvalitet

Figur 1

Not. Oddsquoter (OR) med tillhörande 95 % konfidensintervall för sambandet mellan chansen till synkronisering inom familjen mätt med LTP del 3 när barnet är nio månader gammalt och olika mått på kvalitén i parförhållandet mätt med EMS under graviditeten (t1) och när barnet är nio månader (t2).

De tre faktorer med störst tendens till ett samband med synkronisering i familjen visade sig i studien vara kvinnans skattning av EMS vid t1 med ett OR värde av 1,20, det vill säga att chansen för att familjen är synkroniserad ökar med 20 procent för en enhets ökning av EMS poängen hos kvinnorna under graviditeten (faktorn längst ned i Figur 1). Den andra faktorn värd att nämnas som en tendens till samband är det omvända sambandet mellan synkronisering i familjen och mannens skattning av kvalitén i parförhållandet vid t2 där chansen till synkronisering i familjen minskar med 12 procent (OR = 0,88) för varje enhets ökning av tillfredsställelse med kvalitén i parförhållandet, rad fyra nedifrån i Figur 1. Den

tredje undersökta faktorn med en tendens till samband är differensen mellan mannen och kvinnans bedömning av kvalitén i parförhållandet vid t2 och visar att när mannen skattar kvalitén i förhållandet högre än vad kvinnan gör så minskar chansen till en god synkronisering inom familjen med tio procent (OR = 0,90), översta raden i Figur 1. Övriga samband undersökta i studien tolkas på samma sätt men är att betrakta som helt icke signifikanta, det vill säga att risken för att det funna sambandet helt förklaras av slumpmässig variation är alltför hög. Värt att tillägga är också att värdet med att studera sambandet mellan två storheter är lägre om man studerar dem vid samma tillfälle eftersom det då är svårare eller väldigt ofta till och med omöjligt att säga vad som orsakar vad.

Alla samband redovisade i Figur 1 är binära samband, det vill säga sambandet mellan två variabler. Troligtvis är dock inte skattningen för mannen respektive kvinnan inom samma par oberoende av varandra. För att isolera estimatet för var och en av parterna inom förhållandet och därmed kontrollera för beroendet så gjordes en multivariat analys där bådas skattningar läggs in i en och samma modell vilket innebär att estimaten i modellen är skattade givet att den andra partens skattning hålls konstant. Estimaten för två sådana modeller (en modell för graviditetsvecka 20 - 25 och en modell för när barnet är nio månader) presenteras i Tabell 1.

Tabell 1

Oddsquoter för en multivariat analys av synkronisering inom familjen och kvalitén i parrelationen

Faktor	OR	95 % C.I.
EMS poäng för männen under graviditetsvecka 20 – 25	0,94	0,77–1,10
EMS poäng för kvinnorna under graviditetsvecka 20 – 25	1,23	1,01–1,70
EMS poäng för männen när barnet är 9 månader	0,87	0,73–1,00
EMS poäng för kvinnorna när barnet är 9 månader	1,06	0,91–1,29

Not. Oddsquoterna (OR) med tillhörande 95 % konfidensintervall (C.I.) för en multivariat analys av relationen mellan chansen till synkronisering inom familjen mätt med LTP del 3 när barnet är nio månader och kvalitén i parförhållandet mätt med EMS under graviditet och när barnet är nio månader.

Sammanfattningsvis så visar resultatet från den multivariata analysen (Tabell 1) att desto högre kvinnan skattat kvalitén i parrelationen (EMS) vid graviditetsvecka 20 - 25 ju högre var chansen (OR = 1,23), det vill säga en 23 procentigt ökad chans att familjen hade en god synkronisering mätt med LTP men att det sambandet var det enda statistiskt signifikanta resultatet i de multivariata analyserna. Konfidensintervallet för odds-kvoten 1,23 innehåller inte värdet 1,00 och är därmed som tidigare sagts, likvärdigt med ett p-värde under 5 % och då också statistiskt signifikant enligt traditionella gränser. Kvinnans skattning av EMS när barnet var nio månader hade inget säkerställt samband med synkronisering vid LTP. Mannens skattning av EMS hade inget säkerställt samband med synkronisering vid LTP vid någon av de två mätpunkterna, snarare sågs en tendens till en lägre chans för synkronisering desto högre skattningen av den parrelationella kvalitén var. Alla estimaten i Tabell 1 är givet att partnernes värdering av parförhållandet är hållen konstant.

Diskussion

Familjealliansens fungerande avseende synkronisering i observerad triadisk interaktion tillsammans med båda föräldrarna när barnet är nio månader har undersökts i relation till föräldrars upplevelse av kvalitén i parrelationen under graviditet och när barnet är nio månader. Föräldrars upplevelse av tillfredsställelse i parrelationen bland heterosexuella sammanboende par har undersökts både könsspecifikt och vad gäller parets gemensamma positiva överensstämmelse i skattningen av parrelationen samt gällande differensen mellan mannens och kvinnans skattning. Det övergripande resultatet visar att kvinnans men inte mannens högre skattning av parrelationell tillfredsställelse kunde relateras till en högre grad av synkronisering i den triadiska interaktionen när barnet var nio månader. Chansen för en god synkronisering var som högst när kvinnan prenatalt skattat tillfredsställelsen i parrelationen högt. Skattades parrelationen högt post partum var synkroniseringen endast något högre och detta samband var inte signifikant. Mannens skattning av tillfredsställelse i parrelationen hade inte vid någon av mätpunkterna något positivt samband med synkronisering i den triadiska interaktionen när alla tre leker tillsammans vid observation med LTP. Tendensen var snarare att synkroniseringen var lägre ju högre mannen skattade kvalitén i parrelationen. Detta resultat gäller särskilt mannens skattning av parrelationell tillfredsställelse när barnet är nio månader, alltså vid samma tillfälle som mätningen av synkroniseringen inom familjen gjordes och det är därmed svårt att säga vad som förorsakar vad.

Vad gäller relationen mellan parets gemensamma skattning av kvalitén i parrelationen och synkronisering i den triadiska interaktionen när barnet var nio månader uppmättes inga statistiskt säkerställda samband. Dock noteras i resultatet olika riktningar som är värda att belysas. För det första observerades, gällande differensen mellan mannens och kvinnans skattning av kvalitén i parrelationen när barnet är nio månader, en tendens till minskad chans till god synkronisering inom familjen när mannen skattade tillfredsställelsen i förhållandet högre än vad kvinnan gjorde. Vad beträffar den positiva överensstämmelsen hos paret (PCA) gällande kvalitén i parrelationen under graviditeten sågs en tendens till ökad chans för en god synkronisering i den triadiska interaktionen när barnet var nio månader medan en positiv överensstämmelse när barnet var nio månader inte kunde relateras till synkronisering i någon tydlig riktning.

Studien bygger på ett litet antal deltagande familjer och visar endast ett signifikant resultat, där kvinnans högre skattning av kvalitén i parrelationen under graviditeten kunde relateras till synkroniseringen i familjealliansen, men pekar ändå ut flera intressanta tendenser som kan ses i relation till tidigare forskning. Favez et al. (2006b), Korja et al. (2016) och Simonelli et al. (2016) är enligt författarens kännedom de enda studier som tidigare undersökt äktenskaplig tillfredsställelse i relation till familjealliansens fungerande bedömd med LTP. En av studierna (Korja et al., 2016) är den enda tidigare studie som undersökt äktenskaplig tillfredsställelse, med särskilt fokus på könsskillnader gällande föräldrars skattning av parrelationen, i relation till familjealliansen bedömd med LTP. Longitudinella studier där triadisk observation används som metod är komplexa och omfattande och har ofta ett lägre antal deltagare. Studien av Korja et al. bygger dock på ett ovanligt högt antal deltagande familjer (153). Forskarna undersökte i denna studie sambandet mellan föräldrars skattning av den äktenskapliga kvalitén under graviditeten, när barnet var fyra månader och 18 månader och kvalitén i den triadiska interaktionen vid LTP när barnet var 18 månader med särskilt fokus på könsskillnader gällande föräldrars skattning av parrelationen. Resultatet visade att moderns höga skattning av den äktenskapliga kvalitén vid varje mätpunkt predicerade och hade ett samband med en mer samarbetsinriktad familjeallians och högre grad av triadisk interaktion vid 18 månader. Faderns skattning av den äktenskapliga kvalitén kunde dock inte relateras till fungerandet i familjealliansen eller den triadiska interaktionen vid någon mätpunkt. Resultatet, som delvis ligger i linje med resultatet i föreliggande studie, indikerar att endast moderns upplevelse av parrelationen kan relateras till kvalitén i familjeinteraktionen. Bakomliggande förklaringar som föreslås av Korja et al. är att en

minskad tillfredsställelse i parrelationen kan vara mer kännbar för kvinnor då behovet av känslomässigt stöd vid föräldrablivande kan vara mer avgörande för mödrar än för fäder, vilket även beskrivits av Frosch et al. (2000) och Shapiro et al. (2000). Effekterna av faderns upplevelse av äktenskaplig tillfredsställelse på kvalitén i den triadiska interaktionen kan enligt Korja et al. (2016) också vara medierad av moderns upplevelse av äktenskaplig tillfredsställelse och att hennes roll kan ha större betydelse i det gemensamma föräldraskapet när barnet är litet. Precis som Korja et al. (2016) argumenterar kan kvinnans behov av stöd vara mer avgörande för fungerandet i familjealliansen under spädbarnstiden. Favez et al. (2006b) fann paradoxalt nog att den självskattade äktenskapliga tillfredsställelsen rapporterad av båda föräldrarna var lägre i de familjer som när barnet var 18 månader hade en god kvalitet i familjeinteraktionen. Forskarna i studien föreslår att orsaken till resultatet kan vara att en lägre äktenskaplig tillfredsställelse i samband med föräldrablivande kan fungera som en adaptiv process som hjälper föräldrarna att ta emot barnet och anpassa sig till sina nya roller som föräldrar. Simonelli et al. (2016) kunde bekräfta resultatet från Favez et al. (2006b) i en studie som undersökte faderns engagemang och äktenskaplig tillfredsställelse hos båda föräldrarna relaterat till familjealliansen bedömd med LTP från graviditet till förskoleålder. Även Simonelli et al. förklarar det negativa sambandet mellan äktenskaplig tillfredsställelse och kvalitén i familjealliansen som en förväntad och icke problematisk process som hjälper föräldrar att anpassa sig i den kritiska övergången till att bli föräldrar. Resultaten i föreliggande studie, som är en studie med få familjer och studierna av Korja et al. (2016), Favez et al. (2006b) och Simonelli et al. (2016) kan se olika ut beroende på studiedesign, mätmetod, gruppstorlek och typ av population. Till exempel används andra skalor för bedömning av äktenskaplig tillfredsställelse i Korja et al. (RDAS, Revised Dyadic Adjustment Scale; Busby et al., 1995) och i Favez et al. och Simonelli et al. (DAS, Dyadic Adjustment Scale, Spanier, 1976) än i föreliggande studie. I RDAS och DAS görs ingen justering för idealisering som i ENRICH och EMS. Föreliggande studie och Korja et al. (2016) är också de enda av studierna som undersökt könsskillnader gällande äktenskaplig tillfredsställelse relaterat till familjealliansen.

En tänkbar orsak till att mannens högre skattning av parrelationen inte hade ett positivt samband med synkronisering i den triadiska interaktionen i föreliggande studie skulle som nämnts ovan kunna vara att mannen inte är lika beroende av kvinnans känslomässiga stöd vid föräldrablivande. En annan bakomliggande orsak skulle kunna vara att män som skattar parrelationell tillfredsställelse högt är mer fokuserade på kvinnan än samspelet i familjen som

helhet under spädbarnstiden och därmed mindre engagerade i det triadiska samspelet. En förklaring till att en högre skattning av kvalitén i parrelationen hos kvinnan hade ett positivt samband med familjens synkronisering kan vara att kvinnan i familjen kan fungera som en ”maternal gatekeeper” (Schoppe-Sullivan et al. 2008) i mannens relation till barnet. En högre äktenskaplig tillfredsställelse skulle då kunna göra kvinnan mer benägen att involvera mannen i den triadiska interaktionen med barnet och vice versa. Schoppe-Sullivan et al. (2015) har visat att kvinnor i spädbarnsfamiljer där föräldrar rapporterade mer ”gatekeeping” gentemot mannens involvering som förälder upplevde parrelationen som mindre stabil. Faktorer som ett sämre psykiska fungerande hos modern, perfektionistiska förväntningar på fadern som förälder och upplevelse av parrelationen som instabil förklarade i högre grad gatekeeping än vad traditionella könsroller gjorde. Ett annat sätt att förklara hur lägre tillfredsställelse i parrelationen kan påverka samordningen i den triadiska interaktionen är ”the hypothesis of compensation”. Den går ut på att individer försöker att kompensera för brister i ett subsystem, som till exempel parrelationen, genom att fokusera mer på och försöka förbättra ett annat, som relationen till barnet (Hollist & Miller, 2005), vilket därmed skulle kunna minska graden av synkronisering i familjens gemensamma interaktion.

Även andra faktorer än äktenskaplig tillfredsställelse och samarbetet mellan föräldrar som till exempel föräldrars psykiska mående, kan påverka familjealliansens fungerande, vilket få studier undersökt. Dock har samma forskargrupp som studerat äktenskaplig tillfredsställelse associerat med familjealliansens fungerande bedömd med LTP (Korja et al. 2016) undersökt detta (Korja et al., 2015). Man fann att symtom på depression hos modern under graviditet och social ångest hos modern när barnet var 18 månader kunde relateras till en lägre grad av koordinering i den triadiska interaktionen vid LTP när barnet är 18 månader. Det uppmättes inget samband mellan faderns psykiska mående och kvalitén i triadisk interaktion i familjen.

En annan studie som undersökte den äktenskapliga relationens koppling till coparenting (Schoppe-Sullivan & Mangelsdorff, 2013), dock inte i relation till familjealliansen fungerande/LTP, fann att faderns men inte moderns negativa emotionella läggning bedömd under graviditet kunde relateras till ett sämre och mer underminerande fungerande i det gemensamma föräldraskapet under spädbarnstiden. Par som hade en högre äktenskaplig tillfredsställelse var mer stödjande mot varandra som co-parents, men det gällde också för de par där den äktenskapliga tillfredsställelsen var låg men där mödrarna hade mer positiva förväntningar på faderns roll.

Även om föräldrar i de nordiska länderna är, och förväntas vara, mer jämlika vad gäller föräldraskap än tidigare och än i många andra delar av världen tycks könsskillnader ändå spela roll för familjesystemets fungerande och bör beaktas.

Kliniska implikationer och framtida forskning

Den tidiga relationsutvecklingen i familjens olika subsystem och i familjen som helhet har i forskning visat sig ha betydelse för barnets sociala och emotionella utveckling. Utifrån resultatet från föreliggande studie, som delvis ligger i linje med resultaten från studien av Korja et al. (2016), skulle mödrars lägre parrelationella tillfredsställelse under graviditet, utöver andra psykosociala påfrestningar, kunna utgöra en riskfaktor för senare svårigheter gällande familjens interaktion och samordning. Det är utifrån ovanstående kliniskt relevant om det är möjligt att identifiera par som har större svårigheter redan under graviditeten. Det motiverar en mer systemisk ansats redan vad gäller promotion och universella insatser som den på barnmorskemottagningar och barnavårdscentraler, samt att mer riktad behandling och stöd finns att tillgå för blivande/nyblivna föräldrar i den kritiska övergången från att vara ett par till att bli föräldrar till ett gemensamt barn. Även vad gäller indikerade insatser som klinisk bedömning och behandling av späda och små barn skulle det vara gynnsamt att fungerandet i alla familjens subsystem (inklusive parrelationen) beaktades, inte bara barnets symtom eller fungerandet i dyadiska relationer, alltså respektive förälders relationen till barnet.

Vad gäller vidare forskning på det aktuella materialet skulle det kunna bidra ytterligare till förståelsen att undersöka om det finns några delskalor i det multidimensionella bedömningsinstrumentet ENRICH som i högre grad än andra har samband med/predicerar utfallet i den triadiska interaktionen när barnet är 9 månader. Den parrelationella tillfredsställelsens predicerande effekt skulle i en utvidgad studie även kunna undersökas i relation till senare LTP-observationer i forskningsmaterialet. En fallstudie kring inkludering och exkludering är genomförd av Hedenbro (2015) med fokus på en av de deltagande familjerna. En fördjupad analys gällande interaktionen i de fåtal familjer där exkludering förekom, som även inkluderar måtten på parrelationell kvalité, skulle kunna bidra till ytterligare förståelse av hur familjens olika subsystem påverkar varandra. Förekomst av exkludering av en förälder kan antas vara en mer allvarlig och dysfunktionell variant av bristande samordning än en låg grad av synkronisering. Det skulle även vara intressant att undersöka om exkludering förekom i högre grad i kliniska familjer än hos icke-kliniska familjer. Det är generellt angeläget med mer forskning kring hur kvalitén i parrelationen kan

påverka föräldrasamarbete och familjeallians i kliniska populationer. De flesta studier gällande den äktenskapliga tillfredsställelsens samband med coparenting och familjeallians har gjorts i icke-kliniska populationer. Par i icke-kliniska familjer tenderar att i lägre grad redovisa äktenskapliga problem i formulär (Favez et al. 2006a; McHale et al., 2004).

Resultaten från olika forskningsstudier visar på vikten av att undersöka både variabler på familjenivå och individuell nivå för att öka förståelsen för barnets sociala och kognitiva utveckling. Fortsatt forskning gällande andra faktorer som påverkar familjealliansen, som personlighet och anknytningsstil hos föräldrar och temperament hos barn som i Galdiolo & Roskam (2015), samt mentaliseringsförmåga, psykiskt fungerande och coparenting-relation hos föräldrar och barns internaliserade och externaliserade symtom som i Dollberg et al. (2021) är angelägen.

Styrkor och svagheter med studien

Studiens främsta styrka är att den trots ett lågt antal deltagare kan ge ett värdefullt bidrag till ett angeläget forskningsområde som i låg grad studerats tidigare. Att utöver tidigare forskning på materialet i Hedenbros longitudinella forskningsstudie (Hedenbro, 2006; Hedenbro, 2015; Hedenbro & Rydelius, 2014; Hedenbro & Rydelius, 2019; Hedenbro et al., 2006; Hedenbro & Tjus, 2007) även undersöka hur den parrelationella tillfredsställelsen överensstämmer med och predicerar familjealliansens fungerande i den nyblivna spädbarnsfamiljen bidrar med ytterligare ett perspektiv på triadisk interaktion.

I övriga studier som resultatet från föreliggande studie jämförts med, som Korja et al. (2016) används RDAS (Revised Dyadic Adjustment Scale; Busby et al., 1995) och i Favez et al. (2006b) och Simonelli et al. (2016) DAS (Dyadic Adjustment Scale, Spanier, 1976) för bedömning av äktenskaplig tillfredsställelse. Självskattningsformulär medför en risk för bias rörande social önskvärdhet. I RDAS och DAS gör ingen justering för idealisering, som i både ENRICH och EMS, vilket kan ses som en styrka i den föreliggande studien. Ytterligare en faktor som kan nämnas gällande mätmetoder är att den aktuella studien använder både självskattade data (ENRICH/EMS) och klinikerskattade data (LTP), vilket kan påverka utfallet. Även om det i ENRICH/EMS görs en justering för idealisering kan självskattad äktenskaplig tillfredsställelse som nämnts ovan vara mer påverkad av social önskvärdhet.

Vad gäller studiens svagheter bör först och främst nämnas att den bygger på ett lågt antal deltagare, vilket begränsar generaliserbarheten. Även om resultatet inte kan antas vara representativt för en större grupp, kan det förhoppningsvis ändå visa på frågor som kan ligga

till grund för noggrannare undersökningar i fortsatta och större studier. Deltagarna i Hedenbros studie (2006), som den aktuella studien inhämtat material ifrån, är heller inte helt slumpvis utvalda ur en population, vilket ytterligare kan bidra till begränsningar vad gäller generaliserbarhet. För att få ett tvärsnitt av en normal population spädbarnsfamiljer har ett systematiskt urval gjorts där alla föräldrar som besökt en mödravårdscentral i en förort i Stockholm under en given tidsperiod, och uppfyllt vissa inklusionskriterier samt tackat ja till att delta, rekryterats. Av de tillfrågade familjerna valde 20 av 22 att delta. Området där den aktuella mödravårdscentralen låg var utvalt utifrån att det var en kontext med en heterogen socioekonomisk fördelning. Bland deltagarna som rekryterades fanns olika socioekonomiska grupper representerade, vilket ökar sannolikheten för att resultatet speglar en mer generell population av föräldrar.

Som tidigare nämnts är det metodmässigt mer komplicerat att studera triadisk interaktion och det innebär bearbetning av en omfattande mängd data, vilket medför att de flesta studier av triadisk interaktion har ett lägre antal deltagare. Att därutöver rekrytera deltagare som är motiverade att delta i en longitudinell studie som pågår under flera år är ytterligare en utmaning. Hedenbro (M. Hedenbro, personlig kommunikation, september 2021) har bibehållen kontakt med de flesta deltagarna i den longitudinella studien, där data alltså inhämtas och analyseras, vilket möjliggör analyser över tid på ett sätt som få vetenskapliga studier gör.

Det finns lång erfarenhet och omfattande forskning med LTP och det är en relevant och väl beprövad metod som möjliggör systematisk observation av multipersonella relationer från tidig spädbarnsålder (McHale et al. 2018; Mchale & Fivaz-Depeursinge, 1999). Även om LTP är väl använt i klinisk verksamhet och forskning har metoden i dagsläget dock en låg grad av evidens (Gatta et al, 2016; Gatta et al., 2017) och det kan därför vara motiverat att påbörja forskning på mindre grupper.

Att studien beskriver ett tidigare insamlat material skulle också kunna begränsa generaliserbarheten. Även om det sedan den longitudinella studien inleddes inte skett några större förändringar i Sverige vad gäller mödrars och fäders föräldraroller och möjligheter att vara föräldralediga skulle attitydförändringar över tid kunna bidra till ett annat resultat i nutid. Att den aktuella studien är en delstudie i en större studie kan vara ytterligare en svaghet utifrån att det är samma forskare som valt ut mätmetoder och samlat in materialet. Resultaten behöver replikeras i fler och oberoende studier för att kunna jämföras och bekräftas.

Sammanfattningsvis bidrar den aktuella studien med intressanta resultat inom ett underbeforskat område. Fortsatt forskning gällande den parrelationella/äktenskapliga tillfredsställelsens betydelse för familjens interaktion i den kritiska övergången till att bli föräldrar till ett gemensamt barn är motiverad. Barnets utveckling sker i ett komplext relationellt sammanhang och en familjesystemisk ansats är angelägen i både forskning och klinisk verksamhet.

Referenser

Broberg, A., Risholm Mothander, P., & Granqvist, P. (2020). *Anknytningsteori* (Andra utökade utgåvan). Natur & Kultur.

Busby, D. M., Christensen, C., Crane, D. R., & Larson, J. H. (1995). A revision of the Dyadic Adjustment Scale for use with distressed and nondistressed couples: Construct hierarchy and multidimensional scales. *Journal of Marital and Family Therapy*, 21(3), 289-308.

Carneiro, C., Corboz-Warnery, A., & Fivaz-Depeursinge, E. (2006). The Prenatal Lausanne Trilogue Play: A New Observational Assessment Tool of the Prenatal Co-Parenting Alliance. *Infant Mental Health Journal*, 27(2), 207–228. <https://doi.org/10.1002/imhj.20089>

Carpenter, M., Nagell, K., & Tomasello, M. (1998). Social Cognition, Joint Attention, and Communicative Competence From 9 to 15 Months of Age. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 63(4), 1–174.

Christopher, C., Umemura, T., Mann, T., Jacobvitz, D., & Hazen, N. (2015). Marital Quality over the Transition to Parenthood as a Predictor of Coparenting. *Journal of Child and Family Studies*, 24(12), 3636–3651. <https://doi.org/10.1007/s10826-015-0172-0>

Cohn, D. A., Cowan, P. A., Cowan, C. P., & Pearson, J. (1992). Mothers' and fathers' working models of childhood attachment relationships, parenting styles, and child behavior. *Development and Psychopathology*, 4(3), 417–431. <https://doi.org/10.1017/S0954579400000870>

Cowan, C. P., & Cowan, P. A. (1995). Interventions to ease the transition to parenthood: Why they are needed and what they can do. *Family relations*, 412-423.

Cowan, P. A. & Cowan, C. P. (2002). Interventions as tests of family systems theories: Marital and family relationships in children's development and psychopathology. *Development and Psychopathology*, *14*(4), 731–759.

<https://doi.org/10.1017/S0954579402004054>

Cowan, C. P., Cowan, P. A., Heming, G., Garrett, E., Coysh, W. S., Curtis-Boles, H., & Boles III, A. J. (1985). Transitions to parenthood: His, hers, and theirs. *Journal of family issues*, *6*(4), 451-481.

Cox, M. J., & Paley, B. (2003). Understanding Families as Systems. *Current Directions in Psychological Science: a Journal of the American Psychological Society*, *12*(5), 193–196.

<https://doi.org/10.1111/1467-8721.01259>

Dollberg, D. G., Hanetz Gamliel, K., & Levy, S. (2021). Mediating and moderating links between coparenting, parental mentalization, parents' anxiety, and children's behavior problems. *Journal of Family Psychology*, *35*(3), 324–334.

<https://doi.org/10.1037/fam0000728>

Doss B. D., & Rhoades, G. K. (2017). The transition to parenthood: impact on couples' romantic relationships. *Current Opinion in Psychology*, *13*, 25–28.

<https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.04.003>

Doss, B. D., Rhoades, G. K., Stanley, S. M., & Markman, H. J. (2009). The Effect of the Transition to Parenthood on Relationship Quality: An 8-Year Prospective Study. *Journal of Personality and Social Psychology*, *96*(3), 601–619. <https://doi.org/10.1037/a0013969>

Dunn, J., Brown, J., Slomkowski, C., Tesla, C., & Youngblade, L. (1991). Young children's understanding of other people's feelings and beliefs: Individual differences and their antecedents. *Child development*, *62*(6), 1352-1366. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1991.tb01610.x>

Favez N., Frascarolo, F., Carneiro, C., Montfort, V., Corboz-Warnery, A., & Fivaz-Depeursinge, E. (2006a). The development of the family alliance from pregnancy to toddlerhood and children outcomes at 18 months. *Infant and Child Development*, *15*(4), 59–73. <https://doi.org/10.1002/icd.430>

Favez, N., Frascarolo, F., & Fivaz-Depeursinge, E. (2006b). Family alliance stability and change from pregnancy to toddlerhood and marital correlates. *Swiss Journal of Psychology*, *65*(4), 213-220.

Favez, N., Lopes, F., Bernard, M., Frascarolo, F., Lavanchy Scaiola, C., Corboz-Warnery, A., & Fivaz-Depeursinge, E. (2012). The Development of Family Alliance From Pregnancy to Toddlerhood and Child Outcomes at 5 Years. *Family Process*, *51*(4), 542–556. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2012.01419.x>

Fivaz-Depeursinge, E., & Corboz-Warnery, A. (1999). *The primary triangle. A developmental systems view of mothers, fathers, and infants*. Basic Books

Fivaz-Depeursinge, E., Favez, N., Lavanchy, S., De Noni, S., & Frascarolo, F. (2005). Four-month-olds Make Triangular Bids to Father and Mother During Trilogue Play with Still-face. *Social Development*, *14*(2), 361–378. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2005.00306.x>

Fivaz-Depeursinge, E., Frascarolo, F., and Corboz-Warnery, A. (1996). Assessing the triadic alliance between fathers, mothers, and infants at play. *New Directions for Child Development*, *74*, 27–44.

Fivaz-Depeursinge, E., Frascarolo, F., Lopes, F., Dimitrova, N., & Favez, N. (2007). Parents–child role reversal in trilogue play: Case studies of trajectories from pregnancy to toddlerhood. *Attachment & Human Development*, *9*(1), 17-31.

Fournier, D. G., Olson, D. H., & Druckman, J. M. (1983). Assessing marital and premarital relationships: The PREPARE-ENRICH inventories. *Marriage and family assessment*, 54, 229-250.

Fowers, B. J., & Olson, D. H. (1989). ENRICH Marital Inventory: A discriminant validity and cross-validation assessment. *Journal of marital and family therapy*, 15(1), 65-79.

Fowers, B. J. & Olson, D. H. (1993). ENRICH Marital Satisfaction Scale: a brief research and clinical tool. *Journal of Family Psychology*, 7(2), 176–185. <https://doi.org/10.1037//0893-3200.7.2.176>

Frascarolo, F., Favez, N., Carneiro, C., & Fivaz-Depeursinge, E. (2004). Hierarchy of interactive functions in father-mother-baby three-way games. *Infant and Child Development*, 13(4), 301–322. <https://doi.org/10.1002/icd.361>

Frascarolo, F., Fivaz-Depeursinge, E., and Philipp, D. (2018). The Child and the Couple: From Zero to Fifteen. *Journal of Child and Family Studies*, 27(10), 3073–3084. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1090-8>

Frosch, C. A., Mangelsdorf, S. C., & McHale, J. L. (2000). Marital Behavior and the Security of Preschooler-Parent Attachment Relationships. *Journal of Family Psychology*, 14(1), 144–161. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.14.1.144>

Galdiolo, S. & Roskam, I. (2016). From me to us: The Construction of family alliance. *Infant Mental Health Journal*, 37(1), 29–44. <https://doi.org/10.1002/imhj.21543>

Gatta, M., Miscioscia, M., Simonelli, A., Sudati, L., Sisti, M., Comis, I., & Battistella, P. A. (2017). Contribution of analyses on triadic relationships to diagnostics and treatment planning in developmental psychopathology. *Psychological Reports*, 120(2), 290–304.

Gatta, M., Sisti, M., Sudati, L., Miscioscia, M., & Simonelli, A. (2016). The Lausanne Triologue Play within the outcome evaluation in infant mental health: a preliminary report. *Research in Psychotherapy: Psychopathology, Process and Outcome*, 19(1), 19-30.

George, C., Kaplan, N., & Main, M. (1985). *Attachment interview for adults*. (Opublicerat manuskript). University of California, Berkeley.

Gottman, J. M., & Katz, L. F. (1989). Effects of Marital Discord on Young Children's Peer Interaction and Health. *Developmental Psychology*, 25(3), 373–381.

<https://doi.org/10.1037/0012-1649.25.3.373>

Hart, S., & Schwartz, R. (2010). *Från interaktion till relation: om anknytningsteori*. Liber.

Hedenbro. (2006). *The family triad - the interaction between the child, its mother, and father from birth to the age of 4 years old*. (Doktorsavhandling, Institutionen för kvinnors och barns hälsa / Department of Women's and Children's Health).

Hedenbro, M. (2009). Tresamhetens betydelse självklar men utforskad. *Mellanrummet* (21), 50–64.

Hedenbro, M. (2015). Stability in Family Communication-A Case Study of Inclusion and Exclusion. *Fokus på familien*, 43(2), 126-143.

Hedenbro, M., & Lidén, A. (2002). CPICS: child and parents' interaction coding system in dyads and triads. *Acta Paediatrica*, 91, 1–19. <https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.2002.tb00459.x>

Hedenbro, M. & Rydelius, P. -A. (2014). Early interaction between infants and their parents predicts social competence at the age of four. *Acta Paediatrica*, *103*(3), 268–274.

<https://doi.org/10.1111/apa.12512>

Hedenbro, M., & Rydelius, P.-A. (2019). Children's abilities to communicate with both parents in infancy were related to their social competence at the age of 15. *Acta Paediatrica*, *108*(1), 118–123. <https://doi.org/10.1111/apa.14430>

Hedenbro, M., Shapiro, A. F., & Gottman, J. M. (2006). Play With Me at My Speed: Describing Differences in the Tempo of Parent-Infant Interactions in the Lausanne Triadic Play Paradigm in Two Cultures. *Family Process*, *45*(4), 485–498.

<https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2006.00184.x>

Hedenbro, M., & Tjus, T. (2007). A case study of parent—child interactions of a child with autistic spectrum disorder (3—48 months) and comparison with typically-developing peers. *Child Language Teaching and Therapy*, *23*(2), 201–222.

<https://doi.org/10.1177/0265659007076294>

Holland, A. S. & McElwain, N. L. (2013). Maternal and Paternal Perceptions of Coparenting as a Link Between Marital Quality and the Parent-Toddler Relationship. *Journal of Family Psychology*, *27*(1), 117–126. <https://doi.org/10.1037/a0031427>

Hollist, C. S. & Miller, R. B. (2005). Perceptions of Attachment Style and Marital Quality in Midlife Marriage. *Family Relations*, *54*(1), 46–57. <https://doi.org/10.1111/j.0197-6664.2005.00005.x>

Hosmer, D.W. & Lemeshow, S. (1989) *Applied Logistic Regression*, New York: Wiley.

Katz, L. F., & Gottman, J. M. (1996). Spillover effects of marital conflict: in search of parenting and coparenting mechanisms. *New Directions for Child Development*, *74*, 57–76.

Korja, R., Piha, J., Otava, R., Lavanchy-Scaiola, C., Ahlqvist-Björkroth, S., Aromaa, M., & Rähkä, H. (2016). Mother's marital satisfaction associated with the quality of mother-father-child triadic interaction. *Scandinavian Journal of Psychology*, *57*(4), 305–312.

<https://doi.org/10.1111/sjop.12294>

Korja, Piha, J., Otava, R., Lavanchy- Scaiola, C., Ahlqvist-Björkroth, S., Junttila, N., Aromaa, M., & Rähkä, H. (2015). Parents' psychological well-being and parental self-efficacy in relation to the family's triadic interaction. *Infant Mental Health Journal*, *36*(3), 298–307.

<https://doi.org/10.1002/imhj.21512>

Lam, C. B., Tam, C. Y. S., Chung, K. K. H., & Li, X. (2018). The Link Between Coparenting Cooperation and Child Social Competence: The Moderating Role of Child Negative Affect. *Journal of Family Psychology*, *32*(5), 692–698. <https://doi.org/10.1037/fam0000428>

Malagoli Togliatti, M., & Mazzoni, S. (2006). *Osservare, valutare e sostenere la relazione genitori-figli. Il Lausanne Trilogue Play clinico*. Raffaello Cortina.

McHale, J. P. (1995). Coparenting and triadic interactions during infancy: The roles of marital distress and child gender. *Developmental Psychology*, *31*(6), 985–996.

<https://doi.org/10.1037//0012-1649.31.6.985>

McHale, J. P. (1997). Overt and Covert Coparenting Processes in the Family. *Family Process*, *36*(2), 183–201. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1997.00183.x>

McHale, J. P. (2007a). When infants grow up in multiperson relationship systems. *Infant Mental Health Journal*, *28*(4), 370–392. <https://doi.org/10.1002/imhj.20142>

McHale, J. P. (2007b). *Charting the bumpy road of coparenthood: Understanding the challenges of family life*. Zero to Three Press.

McHale, J. P., & Cowan, P. A. (1996). *Understanding how family-level dynamics affect children's development: Studies of two-parent families*. Jossey-Bass.

McHale J. P., Favez, N., & Fivaz-Depeursinge, E. (2018). The Lausanne Trilogue Play paradigm: Breaking Discoveries in Family Process and Therapy. *Journal of Child and Family Studies*, 27(10), 3063–3072. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1209-y>

McHale, J. P., & Fivaz-Depeursinge, E. (1999). Understanding triadic and family group interactions during infancy and toddlerhood. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 2(2), 107–127. <https://doi.org/10.1023/A:1021847714749>

McHale, J. P., Fivaz-Depeursinge, E., Dickstein, S., Robertson, J., and Daley, M. (2008). New Evidence for the Social Embeddedness of Infants' Early Triangular Capacities. *Family Process*, 47(4), 445–463. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2008.00265.x>

McHale, J. P., Kazali, C., Rotman, T., Talbot, J., Carleton, M., & Lieberman, R. (2004). The transition to coparenthood: Parents' prebirth expectations and early coparental adjustment at 3 months postpartum. *Development and Psychopathology*, 16(3), 711–733. <https://doi.org/10.1017/S0954579404004742>

Mikulincer, M., & Shaver, P. (2005). Attachment theory and emotions in close relationships: Exploring the attachment-related dynamics of emotional reactions to relational events. *Personal Relationships*, 12(2), 149–168. <https://doi.org/10.1111/j.1350-4126.2005.00108.x>

Minuchin, P. (1985). Families and Individual Development: Provocations from the Field of Family Therapy. *Child Development*, 56(2), 289–302. <https://doi.org/10.2307/1129720>

Minuchin, S. (1974). *Families and Family Therapy*. Harvard University Press.

Olson, D. H., Fournier, D. G. & Druckman, J. M. (1983). PREPARE/ENRICH Counselor's Manual. *PREPARE/ENRICH*.

Perrone, Wright, S. L., & Jackson, Z. V. (2009). Traditional and Nontraditional Gender Roles and Work—Family Interface for Men and Women. *Journal of Career Development, 36(1)*, 8–24. <https://doi.org/10.1177/0894845308327736>

du Prel, J-B., Hommel, G., Röhrig, B., & Blettner, M. (2009). Confidence interval or p-value?: part 4 of a series on evaluation of scientific publications. *Deutsches Ärzteblatt International, 106(19)*, 335–339. <https://doi.org/10.3238/arztebl.2009.0335>

Salo, S. J., Pajulo, M., Vinzce, L., Raittila, S., Sourander, J., & Kalland, M. (2021). Parent Relationship Satisfaction and Reflective Functioning as Predictors of Emotional Availability and Infant Behavior. *Journal of Child and Family Studies, 30(5)*, 1214–1228. <https://doi.org/10.1007/s10826-021-01934-2>

Satir, V. 1983. *Conjoint family therapy*, 3rd ed., Palo Alto: Science and Behavior Books.

Schaffer, H. R., & Liddell, C. (1984). Adult-child interaction under dyadic and polyadic conditions. *British Journal of Developmental Psychology, 2(1)*, 33-42. <https://doi.org/10.1111/j.2044-835X.1984.tb00532.x>

Simonelli, A., De Palo, F., & Bighin, M. (2014). From pregnancy to the 9th month: the development of early interactive-relational competencies of the child in the family context. *Interdisciplinary Journal of Family Studies, 19(1)*.

Simonelli, A., Parolin, M., Sacchi, C., De Palo, F., & Vieno, A. (2016). The Role of Father Involvement and Marital Satisfaction in the Development of Family Interactive Abilities: A Multilevel Approach. *Frontiers in Psychology, 7*, 1725–1725. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.01725>

Schoppe-Sullivan, S. J., Altenburger, L. E., Lee, M. A., Bower, D. J., & Kamp Dush, C. M. (2015). Who Are the Gatekeepers? Predictors of Maternal Gatekeeping. *Parenting, Science and Practice, 15*(3), 166–186. <https://doi.org/10.1080/15295192.2015.1053321>

Schoppe-Sullivan, S. J., Brown, G. L., Cannon, E. A., Mangelsdorf, S. C., & Sokolowski, M. S. (2008). Maternal Gatekeeping, Coparenting Quality, and Fathering Behavior in Families With Infants. *Journal of Family Psychology, 22*(3), 389–398. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.22.3.389>

Schoppe-Sullivan, S. J., & Mangelsdorf, S. C. (2013). Parent Characteristics and Early Coparenting Behavior at the Transition to Parenthood: Parent Characteristics and Coparenting. *Social Development, 22*(2), 363–383. <https://doi.org/10.1111/sode.12014>

Shapiro, A. F., Gottman, J. M., & Carrère, S. (2000). The Baby and the Marriage: Identifying Factors That Buffer Against Decline in Marital Satisfaction After the First Baby Arrives. *Journal of Family Psychology, 14*(1), 59–70. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.14.1.59>

Sluzki, C. E. (2007). The Interface Between Genomics and the Family Field. *Journal of Family Psychotherapy, 18*(1), 1–9. https://doi.org/10.1300/J085v18n01_01

Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family, 38*, 15-28.

Stern, D. (2004). *The present moment in psychotherapy and everyday life*. Norton.

Talbot, J. A. & McHale, J. P. (2004). Individual parental adjustment moderates the relationship between marital and coparenting quality. *Journal of Adult Development, 11*(3), 191–205. <https://doi.org/10.1023/B:JADE.0000035627.26870.f8>

Tomasello, M. (1995). Joint attention as social cognition. I C. Moore & P. H. Dunham (Red.), *Joint attention: Its origins and role in development*, (s. 103-130). Psychology Press.

Trevarthen, C. (1979). Communication and cooperation in early infancy: A description of primary intersubjectivity. I M. Bullowa (Red.), *Before speech: The beginning of human communication* (s. 321-347). Cambridge University Press.

Trevarthen, C., & Aitken, K. J. (2001). Infant intersubjectivity: Research, theory, and clinical applications. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 42(1), 3–48. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00701>

Tronick, E. Z, Morelli, G. A., & Ivey, P. K. (1992). The Efe Forager Infant and Toddler's Pattern of Social Relationships: Multiple and Simultaneous. *Developmental Psychology*, 28(4), 568–577. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.4.568>

Twenge, Campbell, W. K., & Foster, C. A. (2003). Parenthood and Marital Satisfaction: A Meta-Analytic Review. *Journal of Marriage and Family*, 65(3), 574–583. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2003.00574.x>

Wadsby, M. (1998). Evaluation of the Swedish version of the ENRICH Marital Inventory. *Nordic Journal of Psychiatry*, 52(5), 379–388. <https://doi.org/10.1080/08039489850139409>

Walsh, F. (2016). Family resilience: a developmental systems framework. *European Journal of Developmental Psychology*, 13(3), 313–324. <https://doi.org/10.1080/17405629.2016.1154035>

Wennerberg. (2013). *Själv och tillsammans: om anknytning och identitet i relationer*. Natur & Kultur.